

4 martie 2016

Zj8 nr. 46

Aviz
la proiectul de lege pentru modificarea și completarea
Codului penal al Republicii Moldova
(nr. 524 din 30.12.2015)

Direcția generală juridică a examinat proiectul de lege specificat în titlu, și în conformitate cu articolul 54 din Regulamentul Parlamentului, expune următoarele considerente.

I. Constatări generale

1. Proiectul de lege a fost înaintat cu titlu de inițiativă legislativă de către un grup de deputați în Parlament, fapt ce corespunde cu art. 73 din Constituție și art. 47 din Regulamentul Parlamentului.

2. Scopul proiectului de lege este instituirea obligativității existenței unei cereri exprese din partea celui care săvârșește infracțiunea de șantaj, de a se transmite bunurile proprietarului, posesorului sau deținătorului ori dreptul asupra acestora sau de a săvârși alte acțiuni cu caracter patrimonial, amenințând cu violență persoana, rudele sau apropiații acesteia, cu răspîndirea unor știri defăimătoare despre ele, cu deteriorarea sau cu distrugerea bunurilor proprietarului, posesorului, deținătorului ori cu răpirea proprietarului, posesorului, deținătorului, a rudelor sau a apropiaților acestora, pentru ca organul de urmărire penală să poată începe urmărirea penală conform art.189 (Șantajul) din Codul penal al Republicii Moldova. Totodată proiectul urmărește responsabilizarea participanților la procesul contravențional prin tragerea la răspundere penală a persoanelor care efectuează urmărirea penală, pentru tragerea cu bună-știință la răspundere contravențională a unei persoane nevinovate.

3. Implementarea prezentului proiect nu presupune cheltuieli financiare suplimentare din contul bugetului de stat.

II. Obiecții de ordin tehnico-legislativ

4. Conform prevederilor art. 25, alin. (4) lit. b) și alin. (5) din Legea privind actele legislative nr. 780/2001, titlul proiectului de lege urmează să fie redat astfel **„LEGE pentru modificarea și completarea Codului penal al Republicii Moldova nr.985-XV din 18 aprilie 2002”**.

5. În vederea asigurării utilizării uniforme și corecte a terminologiei juridice, în conținutul actelor legislative, articolul unic din proiect urmează să se înceapă cu următoarea expresie „Codul penal al Republicii Moldova nr.985-XV din 18 aprilie 2002 (republicat în Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2009, nr.72–74, art. 195), cu modificările ulterioare, se modifică și se completează după cum urmează:”.

6. În textul proiectului de lege, pct.2 și pct.3 se referă la modificarea aceluiași articol din Codul penal, art.303. Astfel, modificările art.303 urmează să fie expuse într-un singur punct, iar celelalte puncte urmează să fie renumerotate corespunzător.

III. Considerațiuni de drept

7. La pct.1 din proiect autorii propun, în textul alin.(1) a art.189 din Codul penal al Republicii Moldova, după sintagma „Șantajul, adică cererea” introducerea cuvîntului „expresă”, iar după cuvîntul „defăimătoare” introducerea sintagmei „și/sau compromițătoare”.

Latura obiectivă a infracțiunii de șantaj se realizează prin cererea de a se transmite bunurile proprietarului, posesorului sau deținătorului, ori dreptul asupra acestora sau de a săvîrși alte acțiuni cu caracter patrimonial, amenințînd cu violența personală rudele sau apropiații acesteia, cu răspîndirea unor știri defăimătoare despre ele, cu deteriorarea sau cu distrugerea bunurilor proprietarului, posesorului, deținătorului ori cu răpirea proprietarului, posesorului, deținătorului, a rudelor sau a apropiaților acestora. Spre deosebire de alte infracțiuni contra patrimoniului, conținutul constitutiv de bază al infracțiunii prevăzute la art.189 CP RM nu se subsumează anumitor urmări prejudiciabile pentru consumarea șantajului. Așadar, infracțiunea de șantaj se consumă din momentul înaintării cerinței însoțite de amenințare, indiferent de faptul dacă infractorul și-a atins scopul sau nu.

Menționăm că, o interpretare atribuită cererii, în contextul șantajului este dată de Plenul Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova, în pct.2 al Hotărârii Plenului Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova „Cu privire la practica judiciară în procesele penale despre șantaj”, nr.16 din 07.11.2005, și anume „solicitare insistentă și categorică, avînd un caracter ultimativ, de a i se pune gratuit la dispoziția acestuia bunuri sau documente, care îi dau dreptul să

dispună de aceste bunuri ca de a le sale proprii, ori care îi permit să devină subiectul unui drept real derivat (uzufruct, uz, abitație, suprafață etc.), sau de a săvârși în folosul făptuitorului acțiuni cu caracter patrimonial. Condiția absolut necesară pentru calificarea infracțiunii este ca această propunere să fie cu bunăștiință neîntemeiată și ilegală”.

Din interpretarea Plenului Curții Supreme de Justiție rezultă că cererea (cerința) individului (infractorului) care a comis infracțiunea de șantaj poate fi ilegală și neîntemeiată, însă nicidecum nu poate fi expresă. Or, întrunirea componenței de infracțiune stabilită la art. 189 CP al RM ține nemijlocit de competența organului de urmărire penală care examinează probele în plenitudinea lor pentru a stabili dacă a existat într-adevăr o amenințare reală, și nu se orientează doar pe declarațiile victimei, fapt stabilit expres și în prevederile art.132⁸, 134² din Codul de procedură penală al Republicii Moldova.

Referitor la propunerea autorilor proiectului de a introduce în textul art.189 alin.(1) CP al RM după cuvântul „defăimătoare”, a sintagmei „și/sau compromițătoare”, atragem atenția, că pct.8 din Hotărârea Plenului CSJ a RM nr.16/2005, stipulează expres că *„Amenințarea cu răspîndirea unor știri defăimătoare reprezintă inspirarea temerii că făptuitorul va divulga informații compromițătoare despre proprietar, posesor, deținător, despre rudele sau apropiații acestora, în cazul în care proprietarul, posesorul sau deținătorul nu-i va îndeplini cererea. Știrile defăimătoare reprezintă informația veridică sau falsă, a cărei divulgare poate aduce atingere onoarei și demnității persoanei (de exemplu, informația despre infracțiunile comise, despre bolile venerice sau psihice suferite, despre alte fapte rușinoase din biografie etc.)”*. Așadar, constatăm că răspîndirea știrilor defăimătoare în contextul infracțiunii de șantaj, include și divulgarea informațiilor compromițătoare, iar inițiativa autorilor proiectului de lege de a introduce sintagma „și/sau compromițătoare” după cuvântul „defăimătoare”, este inoportună.

Astfel, pentru a nu prejudicia drepturile potențialelor victime a infracțiunii de șantaj, și reieșind din prevederile Hotărârii Plenului Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova „Cu privire la practica judiciară în procesele penale despre șantaj”, nr.16 din 07.11.2005 recomandăm autorilor să renunțe la propunerile formulate la pct.1 din proiectul de lege.

8. La pct.2 din proiect autorii propun, completarea art.303 din Codul penal al Republicii Moldova cu un nou alineat (2¹), care stabilește pedeapsa cu amendă în mărime de pînă la 250 unități convenționale sau cu muncă neremunerată în folosul comunității de la 180 la 240 de ore, pentru amestecul, sub orice formă, în activitatea autorităților competente să soluționeze cauzele contravenționale cu

scopul de a împiedica cercetarea în termeni rezonabili, completa și obiectivă a cauzei contravenționale.

Menționăm că, autorii nu au stabilit minimul amenzii care poate fi aplicată pentru amestecul, sub orice formă, în activitatea autorităților competente să soluționeze cauzele contravenționale. Din redacția propusă de autori, reiese că instanța de judecată poate aplica pedeapsa sub formă de amendă, pentru încălcarea articolului prenotat, avînd la dispoziție o marjă de discreție de la 1 la 250 unități convenționale. Acest lucru vine în contradicție cu dispozițiile generale de aplicare a pedepsei sub formă de amendă, reglementate de art.64 din Codul penal al RM. În acest context, alin.(3) al art.64 din CP al RM prevede că „Mărimea amenzii pentru persoanele fizice se stabilește în limitele de la 150 la 1000 unități convenționale”. Totodată, alin.(4) al aceluiași articol prevede că „mărimea amenzii pentru persoanele juridice se stabilește în limitele de la 500 la 20000 unități convenționale”.

Recomandăm autorilor, conformarea dispoziției cu privire la aplicarea pedepsei sub formă de amendă pentru încălcarea alin.(2¹) al art.303 din CP al RM, în varianta propusă de autori, cu dispozițiile art.64 din partea generală a Codului penal.

9. La pct.4 din proiect, autorii propun completarea art.306 din Codul penal al Republicii Moldova cu un nou alineat (3), care prevede pedeapsa cu amendă în mărime de la 200 la 600 unități convenționale sau cu închisoare de pînă la 3 ani, în ambele cazuri cu privarea de dreptul de a ocupa anumite funcții sau de a exercita o anumită activitate pe un termen de pînă la 5 ani, pentru tragerea cu bună-știință la răspundere contravențională a unei persoane nevinovate de către autoritățile competente să soluționeze cauzele contravenționale.

Menționăm că, norma propusă de autor nu respectă principiul caracterul personal al răspunderii penale și principiul individualizării răspunderii penale și pedepsei penale. Art.7 alin.(1) din Codul penal al RM stabilește că „La aplicarea legii penale se ține cont de caracterul și gradul prejudiciabil al infracțiunii săvîrșite, de persoana celui vinovat și de circumstanțele cauzei care atenuază ori agravează răspunderea penală”. Totodată, conform art.21 din Codul penal, subiect al infracțiunii pot fi persoanele fizice responsabile care, în momentul săvîrșirii infracțiunii, au împlinit vîrsta de 16 ani, (excepție făcînd persoanele fizice cu vîrsta cuprinsă între 14 – 16 ani, pentru anumite categorii de infracțiuni stabilite de lege) și persoanele juridice, cu excepția autorităților publice. Prin urmare, infracțiunile stipulate în Codul penal al RM sunt opozabile persoanelor fizice și persoanelor juridice. În acest context, constatăm că „autoritățile competente” nu fac parte din

categoria de subiect al răspunderii penale, iar aplicabilitatea normei în varianta propusă de autori ar fi practic imposibilă.

Recomandăm autorilor înlocuirea sintagmei „autoritățile competente” în calitate de subiect al răspunderii penale, cu sintagma „persoanele competente”.

10. La pct.5 din proiect autorii propun completarea art.309 din Codul penal al Republicii Moldova. Astfel, după sintagma „sau interpretare incorectă de către”, autorii propun introducerea sintagmei „către autoritatea competentă să soluționeze cauzele contravenționale,”. Atenționăm că, cuvântul „către” este utilizat în ambele sintagme. Prin urmare, recomandăm autorilor excluderea cuvântului „către” de la începutul sintagmei care se propune a fi introdusă. Totodată, recomandăm substituirea cuvântului „autoritatea” cu cuvântul „persoana”, argumentele sunt descrise în pct.8 din prezentul aviz.

11. Proiectul de lege dat urmează a fi supus avizării și consultării publice obligatorii, conform cerințelor art.21 din Legea privind actele legislative nr.780-XV din 27.12.2001.

12. Deși formal, inițiativa legislativă corespunde rigorilor procedurale stabilite de lege, totuși obiectul reglementării ține de politica penală a statului, atribuție ce-i revine de drept Ministerului Justiției. În acest context, considerăm necesar consultarea prealabilă a poziției Ministerului Justiției, pentru promovarea inițiativei legislative în ședință plenară a Parlamentului.

În concluzie, menționăm că textul proiectului de lege, urmează a fi redactat, luându-se în considerare propunerile, precum și obiecțiile formulate în prezentul aviz, atât din punct de vedere conceptual, cât și redacțional.

Ion CREANGĂ
Șef Direcție

Ex: Constantin Butnaru
tel: 268-298